

31 marca 2025 r.

Ukierunkowanie ruchu turystycznego w projektach

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Na obszarach przyrodniczo cennych zarówno najwyższą wartością, jak i podstawą działalności gospodarczej jest bogactwo przyrody ożywionej i nieożywionej, a sama działalność nie może naruszać stanu środowiska.

Na tych obszarach turystyka powinna być zgodna z zasadami wypracowanymi w koncepcji rozwoju zrównoważonego, która zakłada dążenie do spełnienia triady współzależnych celów ekonomicznych, społecznych i ekologicznych.

Definicja ukierunkowania ruchu turystycznego w kontekście ochrony przyrody

Turystyka zrównoważona to: „każda forma rozwoju turystycznego, zarządzania i aktywności turystycznej, która podtrzymuje ekologiczną, społeczną i ekonomiczną integralność terenów, a także zachowuje w niezmienionym stanie zasoby naturalne i kulturowe tych obszarów” (Parks for life....1994; Zaręba 2000; def. Federacji Parków Narodowych i Rezerwatów Przyrody Europy)

- Zrównoważony rozwój (emisja CO2, pogorszenie stanu zasobów naturalnych,
- Zniszczenia różnorodności biologicznej, zanieczyszczenia hałasem),
- Niestabilność polityczna,
- Konkurencja ze strony nowych rynków pozaeuropejskich,
- Powstanie nowych niszowych grup docelowych,
- Polityka wizowa,
- Cyfryzacja i regulacja usług internetowych (oszustwa internetowe dostawców usług),
- Potrzeba nowych usług i podniesienia jakości,
- Wyzwania na lokalnym i regionalnym szczeblu administracji.

Parlament Europejski 2014, 2017

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Ukierunkowanie ruchu turystycznego w projektach

CELE PROJEKTU

CELE PROJEKTU:

- ochrona przyrody poprzez zmniejszenie presji ruchu turystycznego na obszarach chronionych;
- ochrona bioróżnorodności i naturalnych ekosystemów oraz rozwój systemów monitorowania zasobów przyrodniczych, aby procedować/ułatwić ich ochronę.

Czynniki wpływające na wybór kierunków turystycznych a ochrona przyrody

Za wielkość ruchu turystycznego odpowiada ich atrakcyjność turystyczna, na którą składają się:

1. walory turystyczne, umożliwiające uprawianie różnych form turystyki i rekreacji;
2. zagospodarowanie turystyczne – w pobliżu niektórych parków narodowych znajdują się duże ośrodki turystyczne, oferujące szeroki zakres usług (TPN – Zakopane, KPN – Karpacz, Szklarska Poręba, WPN – Świnoujście, Międzyzdroje);
3. dostępność komunikacyjna – do niektórych parków można dotrzeć szybko na kilka sposobów, do innych dostęp jest trudniejszy i bardziej czasochłonny.

Rola edukacji ekologicznej w kształtowaniu postaw turystycznych - ŚWIADOMOŚĆ EKOLOGICZNA:

- swoista, kształtująca się forma świadomości społecznej, manifestująca się zarówno w myśleniu i przeżyciach poszczególnych ludzi, jak i funkcjonujących społecznie standardach pojmowania, przeżywania i wartościowania biosfery [Małachowski 2008].
- obejmuje całokształt uznawanych idei, wartości i opinii o środowisku przyrodniczym jako miejscu życia i rozwoju człowieka (społeczeństwa), wspólnych dla określonych grup w danym okresie historycznym.
- obejmuje nie tylko sam proces uświadamiania, ale również efekty tego procesu [Zaremba 2004].

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

SWIADOMOŚĆ EKOLOGICZNA

Rola edukacji ekologicznej w kształtowaniu postaw turystycznych - nośnik zmian w myśleniu i postępowaniu człowieka zarówno w życiu codziennym, jak również w trakcie wyjazdów turystycznych.

Główne cele edukacji ekologicznej związane są z:

- • prezentowaniem sposobów ochrony wszystkich komponentów środowiska,
- • kształceniem umiejętności obserwacji zjawisk przyrodniczych i środowiskowych skutków działalności człowieka,
- • kształtowaniem emocjonalnego stosunku do zjawisk i obiektów w środowisku,
- • formowaniem pozytywnych postaw wobec zjawisk, obiektów przyrodniczych i środowiska naturalnego jako całości.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

Ograniczenia/ukierunkowanie ruchu turystycznego

Sposoby minimalizacji ingerencji turysty w środowisko przyrodnicze = egzekwowanie właściwych postaw turystów przez zastosowanie:

- ograniczenia dostępu turystom do najatrakcyjniejszych obszarów poprzez zakazy wstępu,
- wydawanie pozwoleń na wstęp do najbardziej atrakcyjnych rejonów np. w drodze loterii,
- zastosowanie polityki długiego dojścia, poprzez wydłużenie czasu dotarcia do miejsc atrakcyjnych,
- podatki ekologiczne za pobyt na określonym obszarze,
- stosowanie kar za zaśmiecanie i zanieczyszczanie środowiska.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

ECOTOURISM

Ekoturystyka (ecotourism):

- forma aktywnego i dogłębnego zwiedzania obszarów o wybitnych walorach przyrodniczych i kulturowych, która nie niszczy harmonii ekosystemów przyrodniczych i odrębności kulturowej lokalnych społeczności oraz dostarcza środków finansowych dla ochrony tych elementów.
- odpowiedzialne podróżowanie do obszarów przyrodniczych przyczyniające się do ochrony środowiska i poprawy standardu życia społeczności lokalnej oraz zawierające edukację i interpretację (def. Międzynarodowego Towarzystwa Ekoturystycznego).

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

ECOTOURISM

Zasady ekoturystyki zaproponowane przez TIES:

- podróżowanie do obszarów przyrodniczych,
- minimalizowanie oddziaływania turystyki na środowisko,
- zwiększanie świadomości ekologicznej,
- zapewnienie bezpośrednich korzyści finansowych na potrzeby ochrony przyrody,
- zapewnienie korzyści finansowych lokalnej społeczności i wzmocnienie pozycji mieszkańców,
- szacunek dla lokalnej kultury, obronę praw człowieka i ruchów demokratycznych.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Przykłady działań ukierunkowanych na zrównoważony rozwój

Podlaski Szlak Bociani – produkt ekoturystyczny północno-wschodniej Polski

Szlak liczący 412,5 km, wpisany do sieci zielonych szlaków greenways, łączy cztery parki narodowe (Białowiecki, Narwiański, Biebrzański i Wigierski), a swoją unikalność zawdzięcza występowaniu licznych skupisk bocianów gniazdujących w dolinach Narwi i Biebrzy. Główną oś szlaku oznakowano jako trasę rowerową, ale w wielu punktach można także wypożyczyć kajaki, popływać tradycyjną łodzią „psychówką”, pojeździć konno, wybrać się na ornitologiczne fotosafari. Sercem Podlaskiego Szlaku Bocianiego jest Pentowo – Europejska Wieś Bociania, gdzie na terenie jednego gospodarstwa agroturystycznego ze stuletnim drewnianym dworem na brzegu Narwi - znajduje się 36 zasiedlonych gniazd bocianich.

Turystyka zrównoważona dotyczy szeroko pojętej koncepcji rozwoju turystycznego przyjaznego środowisku na obszarach wiejskich oraz w miastach, w małych ośrodkach turystycznych, w wielkich centrach rozrywkowych i wypoczynkowych itd. , odnosi się do wszystkich znanych rodzajów turystyki poddanych procesowi „ekologizacji”.

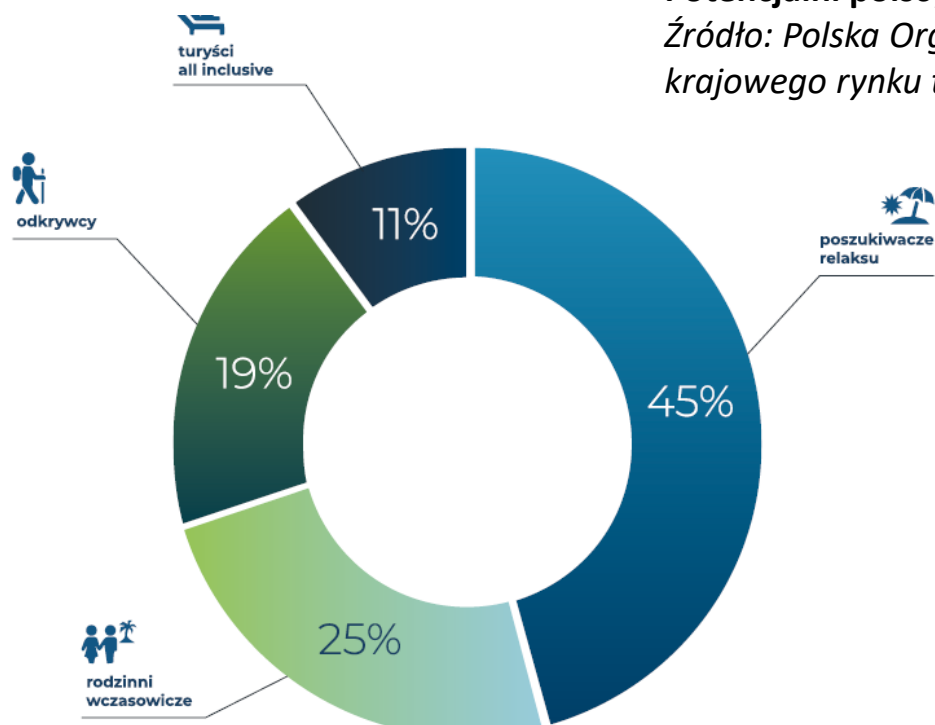
Ekoturystyka jest uznawana za pojęcie węższe – jako jedna z form podróżowania, ściśle związana z przyrodą i rdzenną kulturą obszarów o wysokich walorach naturalnych.

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

ECOTOURISM

Potencjalni polscy ekoturyci – „odkrywcy” i „rodzinni wczasowicze”

Źródło: Polska Organizacja Turystyczna 2014: Raport z badania krajowego rynku turystycznego, PBS na zlecenie POT, Warszawa.

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU TURYSTYKI/
MINIMALIZOWANIE WPŁYWU NA ŚRODOWISKO

Różnice między konwencjonalnym a zrównoważonym zarządzaniem rozwojem turystyki

Zarządzanie konwencjonalne

Zagospodarowanie turystyczne bez planowania
Każda gmina planuje oddzielnie
Zabudowa chaotyczna
Architektura odbiegająca od lokalnego stylu i budownictwa
Wykorzystywanie szczególnie wartościowych krajobrazów
Budowanie nowej infrastruktury, nowych miejsc noclegowych
Pozostawienie rozwoju turystyki w rękach obcych promotorów
Branie pod uwagę wyłącznie korzyści ekonomicznych
Tworzenie bazy dla prywatnego ruchu samochodowego

Zarządzanie zrównoważone

Najpierw planowanie – potem zagospodarowanie
Planowanie całych regionów
Koncentracja zabudowy, oszczędzanie terenu
Typowa architektura okolicy (formy i surowiec)
Pozostawienie szczególnie wartościowych krajobrazów w stanie nienaruszonym
Lepsze wykorzystanie istniejącej już infrastruktury, dywersyfikacja obiektów noclegowych
Pozostawienie prawa do decyzji i udziału w turystyce lokalnej społeczności, która najbardziej korzysta ekonomicznie z jej rozwoju
Przeprowadzenie bilansu strat i zysków przy rozpatrzeniu wszystkich aspektów ekonomicznych, ekologicznych i socjologicznych
Popieranie komunikacji publicznej i alternatywnej, tworzenie szlaków dla turystyki niezmotoryzowanej

Źródło: Zaręba D. 2010

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

Podstawę koncepcji turystyki zrównoważonej stanowi osiągnięcie harmonii między potrzebami turystów, środowiska naturalnego i lokalnych społeczności.

Cele turystyki zrównoważonej (Nieżgoda 2006, s. 43; Niezgoda 2020, s.4):

- ekologiczny: zachowanie naturalnych zasobów dla potrzeb turystycznych, redukcja emisji zanieczyszczeń spowodowanych przez turystykę,
- ekonomiczny: zapewnienie dobrobytu ekonomicznego ludności goszczącej turystów, utrzymanie i optymalne wykorzystanie infrastruktury turystycznej,
- społeczny: osiągnięcie zadowalających możliwości zatrudnienia w turystyce, zapewnienie wypoczynku miejscowym i gościom, ochrona tożsamości kulturowej ludności miejscowej, wzrost partycypacji ludności miejscowej w polityce turystycznej.

Turystyka zrównoważona powinna zatem minimalizować negatywny wpływ turystyki na sferę przyrodniczą, gospodarczą i społeczną.

Dzięki temu turyści mogą korzystać z walorów turystycznych w taki sposób, aby nie nastąpiła ich degradacja

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

OCHRONA PRZYRODY

Ochrona przyrody: działania mających na celu zachowanie, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie ekosystemów, gatunków oraz zasobów naturalnych.

Główny cel ochrony przyrody: powstrzymanie lub zminimalizowanie utraty różnorodności biologicznej na poziomie gatunkowym, genetycznym i siedliskowym oraz zapobieganie degradacji środowiska naturalnego.

Działania ochrony przyrody priorytetowe w nowej perspektywie UE

1. **Odbudowa zdegradowanych siedlisk przyrodniczych** - do 2030 r. planuje się przywrócenie co najmniej 30% siedlisk przyrodniczych ze stanu złego do dobrego, do 2040 roku – 60%, a do 2050 r. – 90%. Szczególny nacisk kładziony na obszary sieci Natura 2000;
2. **Rewitalizacja torfowisk** - zakłada się odbudowę co najmniej 30% osuszonych torfowisk do 2030 r., 40% do 2040 r. i 50% do 2050 r.;
3. **Udrażnianie korytarzy ekologicznych** - działania mają na celu przywracanie ciągłości korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym;
4. **Ochrona różnorodności biologicznej** - wspierane są inicjatywy mające na celu ochronę rodzimych gatunków oraz różnorodności geologicznej, zwłaszcza na obszarach innych niż Natura 2000;
5. **Edukacja ekologiczna i promowanie ekoturystyki** - inwestycje obejmują rozwój ośrodków edukacji ekologicznej oraz promowanie form ochrony przyrody i ekoturystyki, aby zwiększyć świadomość społeczną na temat znaczenia ochrony środowiska.

1. *Ochrona in-situ* (łac. „W miejscu”) - metoda ochrony gatunków w ich naturalnym środowisku.

Celem tego podejścia jest zachowanie ekosystemów w stanie nienaruszonym lub ich odbudowa w miejscu występowania zagrożonych organizmów.

2. *Ochrona ex-situ* (łac. "poza miejscem") - metoda ochrony przyrody realizowana poza naturalnym środowiskiem organizmów.

Stosuje się ją głównie w przypadku skrajnie zagrożonych gatunków, których przetrwanie w naturze jest niemożliwe.

W Polsce ochrona przyrody jest uregulowana przede wszystkim przez Ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Ustawa ta wyróżnia następujące formy ochrony przyrody:

1. **Parki narodowe** – obszary o szczególnych wartościach przyrodniczych, naukowych, społecznych, kulturowych i edukacyjnych, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha.
2. **Rezerваты przyrody** – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, chroniące ekosystemy, siedliska oraz twory przyrody nieożywionej.
3. **Parki krajobrazowe** – obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne, kulturowe oraz walory krajobrazowe.
4. **Obszary chronionego krajobrazu** – tereny wyróżniające się krajobrazem o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na turystykę i wypoczynek lub pełniące funkcję korytarzy ekologicznych.

Formy ochrony przyrody cd.:

- Rezerваты przyrody** – Obszary Natura 2000 – element europejskiej sieci ekologicznej, obejmujące najcenniejsze przyrodniczo fragmenty kraju, chroniące zagrożone siedliska i gatunki.
- Pomniki przyrody** – pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej.
- Stanowiska dokumentacyjne** – miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym.
- Użytki ekologiczne** – pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, takie jak naturalne zbiorniki wodne, bagna, torfowiska czy starorzecza.
- Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe** – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.
- Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów** – działania mające na celu ochronę ostoi i stanowisk gatunków objętych ochroną gatunkową.

Jakie gatunki/siedliska i w jaki sposób należy chronić?

- programy ochrony zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów (regionalnych i krajowych zatwierdzonych przez GDOŚ: analizy stanu zagrożenia gatunków oraz propozycje działań ochronnych);
- publikacje naukowe (Google Scholar, Pub Med.),
- <https://www.iop.krakow.pl/pckz/default2b15.html?nazwa=katz&je=plych publikowanych i niepublikowanych>;
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 16 grudnia 2016 r w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt;
- <https://atlas-roslin.pl/czerwona-ksiega-roslin.htm>

Link do przeglądarki wyników z raportów z art. 17 DS:

<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/?period=5&group=Vascular+plants&country=PL&region=CON> .

informacja, jaki % populacji z regionu znajduje się w PL.

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Działania jakie mogą być podejmowane na poziomie krajowym i lokalnym w celu ochrony gatunków rodzimych przed inwazją gatunków obcych

Ochrona rodzimych gatunków przed inwazyjnymi gatunkami obcymi (IGO) wymaga skoordynowanych działań na poziomie krajowym i lokalnym. Poniżej przedstawiam kluczowe strategie i działania, które mogą być podjęte w tym zakresie:

1. Ustanowienie i egzekwowanie przepisów prawnych

Ustawa o gatunkach obcych (w Polsce obowiązuje ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych, która reguluje kwestie związane z zapobieganiem wprowadzaniu i rozprzestrzenianiu się IGO oraz zarządzaniem nimi);

2. Monitorowanie i szybkie reagowanie

inwentaryzacja (regularne monitorowanie występowania IGO w środowisku, co pozwala na wczesne wykrycie i podjęcie działań zaradczych);

systemy wczesnego ostrzegania (tworzenie mechanizmów informowania odpowiednich służb o pojawieniu się nowych gatunków inwazyjnych).

Działania jakie mogą być podejmowane na poziomie krajowym i lokalnym w celu ochrony gatunków rodzimych przed inwazją gatunków obcych (cd.)

3. Działania kontrolne i zwalczające

metody mechaniczne (usuwanie roślin inwazyjnych poprzez koszenie, wrywanie czy wykopywanie);

metody chemiczne (stosowanie środków ochrony roślin w celu eliminacji IGO, z zachowaniem ostrożności, aby nie zaszkodzić gatunkom rodzimym).

4. Edukacja i zaangażowanie społeczne

kampanie informacyjne (podnoszenie świadomości społeczeństwa na temat zagrożeń związanych z IGO i sposobów ich zapobiegania);

5. Współpraca międzynarodowa i międzysektorowa

koordynacja działań (współpraca z sąsiednimi krajami oraz między różnymi sektorami gospodarki w celu skutecznego przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się IGO);

wymiana informacji (udział w międzynarodowych bazach danych i systemach informacyjnych dotyczących IGO).

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Działania jakie mogą być podejmowane na poziomie krajowym i lokalnym w celu ochrony gatunków rodzimych przed inwazją gatunków obcych (cd.)

6. Zastosowanie kodeksów dobrych praktyk

kodeksy postępowania (stosowanie wytycznych dotyczących postępowania z roślinami i zwierzętami obcego pochodzenia, aby ograniczyć ich przenikanie do dzikiej przyrody).

7. Finansowanie działań

programy wsparcia (tworzenie funduszy i programów finansowych wspierających działania związane z kontrolą i eliminacją IGO na poziomie lokalnym i krajowym).

8. Rola samorządów lokalnych

zarządzanie terenami (gminy i powiaty powinny aktywnie zarządzać terenami zielonymi, monitorować).

Edukacja ekologiczna turystów jako element ochrony przyrody

Edukacja ekologiczna traktowana jako nośnik szansy na zmiany w myśleniu i postępowaniu człowieka zarówno w życiu codziennym, jak również w trakcie wyjazdów turystycznych. Jej główne cele związane są z:

- prezentowaniem sposobów ochrony wszystkich komponentów środowiska,
- kształceniem umiejętności obserwacji zjawisk przyrodniczych i środowiskowych skutków działalności człowieka,
- kształtowaniem emocjonalnego stosunku do zjawisk i obiektów w środowisku,
- formowaniem pozytywnych postaw wobec zjawisk, obiektów przyrodniczych i środowiska naturalnego jako całości.

EU Ecolabel jest oznakowaniem ekologicznym, które może być przyznawane usługom turystycznym na 5 lat.

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Kształtowanie odpowiedzialnego turysty, odznaczającego się między innymi wysoką świadomością ekologiczną oraz wiedzą na temat samej idei „turystyki zrównoważonej”

„Noc Sów” – Mazurski Park Krajobrazowy

„Ekologia łączy pokolenia” – międzypokoleniowe warsztaty z *edukacji ekologicznej* w gminie. Wrocław

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

Wpływ zmian klimatu na turystykę

Zmiany klimatu będą determinować zmiany przestrzennej alokacji turystyki - scenariusze rozwoju ESPON w odniesieniu do:

Europa – zmiany klimatyczne, ocieplenie klimatu, nasilenie się zjawisk ekstremalnych – istotne zmniejszenie obszarów turystyki zimowej.

Polska – należy się liczyć z nowymi formami zagospodarowania w przypadku turystyki zimowej,

Europa – przemiany sezonowego ruchu turystycznego będą miały dla niektórych krajów istotne znaczenie negatywne, dla innych pozytywne.

Polska – polskie wybrzeże ma szansę na zwiększenie ruchu w sezonie turystycznym.

Europa – potrzeba nowego zagospodarowania przestrzeni Europy oraz międzynarodowego zarządzania ryzykiem, przy nasilaniu się ekstremalnych zjawisk przyrodniczych.

Polska:

- a) potrzeba nowego spojrzenia na zagadnienie retencji wody, stref systemu przyrodniczego wspomagającego retencję i łagodzącego skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych;
- b) współpraca polsko-niemiecko-czeska na styku przenikania się zlewni wód rzecznych, wód morskich i systemów przyrodniczych;
- c) rzeki, lasy – współpraca polsko-słowacko-ukraińska;
- d) rzeki, lasy – współpraca polsko-białorusko-rosyjska;
- e) Bałtyk – współpraca nadbałtycka.

Działania w celu zapobiegania negatywnym skutkom zmian klimatycznych

- Alerty RCB
- Media - informacje
- Lasy społeczne

Rola zielonych technologii, rozwiązań w tworzeniu obiektów turystycznych, cechy infrastruktury turystycznej

- Zielona infrastruktura - sceneria dla obiektów turystycznych i rekreacyjnych, naturalne elementy ZI objęte ochroną, są same w sobie celem zainteresowania turystycznego.
- Parki miejskie (Park Skaryszewski w Warszawie) - część infrastruktury turystycznej, pełnią wiele funkcji: regulują klimat, wspierają różnorodność biologiczną.
- Tworzenie nowych elementów ZI lub udostępnienie istniejących na obszarach z istniejącą bazą turystyczną - alternatywne produkty turystyczne, takie jak np. rekreacyjne wykorzystanie istniejącej rzeki lub jej otoczenia.
- Zielona infrastruktura w miastach - zwiększenie atrakcyjności obszarów miejskich dla turystyki poprzez poprawę ich wizerunku, może pomóc zwalczać negatywne skutki zmian klimatycznych np. obniżając temperaturę podczas upałów.
- Zielona infrastruktura - sieć dla zrównoważonych opcji transportowych, takich jak ścieżki rowerowe czy piesze ciągi komunikacyjne, istotny wpływ na zdrowie i poprawę jakości powietrza oraz ofertę turystyczną i zmniejszenie ruchu kołowego w centrum miast.
- Szlaki piesze i rowerowe pomiędzy miejscami o znaczeniu historycznym i kulturowym - alternatywa dla innych, mniej zrównoważonych środków transportu.

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

Aktualnie przez Polskę przebiega prawie 76 000 km szlaków wyznaczonych przez PTTK:

SZLAKI TURYSTYCZNE - PTTK

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

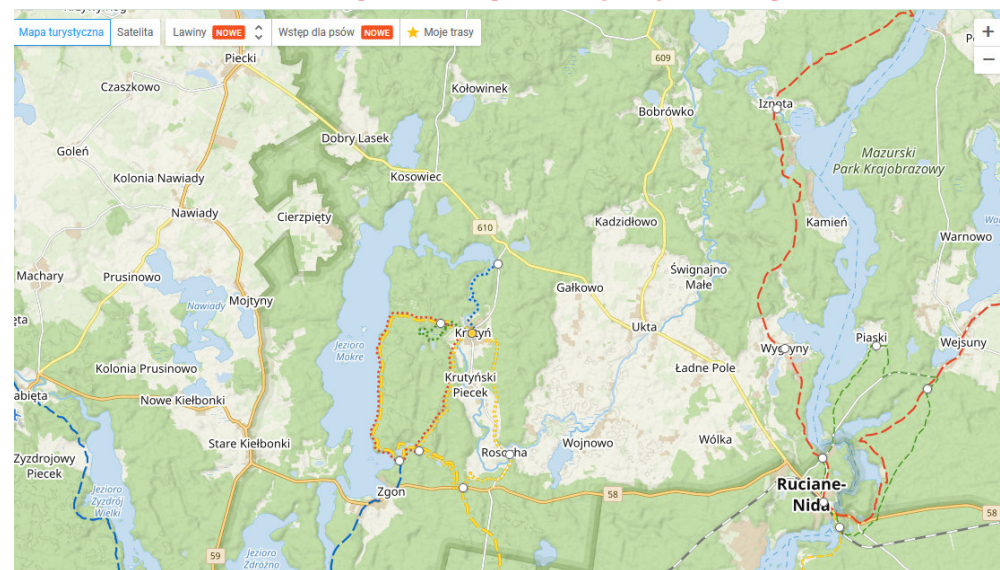
PTTK, biorąc pod uwagę sposób przemieszczania się, wyróżnia następujące rodzaje tras:

- piesze,
- rowerowe (nie są tożsame z drogami rowerowymi w pojęciu „Prawo o ruchu drogowym”),
- jeździeckie,
- kajakowe.

Pierwsze szlaki turystyczne na ziemiach polskich wyznakowało w 1887 roku Towarzystwo Tatrzańskie, następnie prace te kontynuowało Polskie Towarzystwo Tatrzańskie i Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, a od 1950 r. prowadzi PTTK poprzez wyspecjalizowane komisje.

SZLAKI TURYSTYCZNE - PTTK

<https://mapa-turystyczna.pl>

ZAGADNIENIA PRAWNE

1. Lądowe i wodne szlaki turystyczne Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze wykonuje na podstawie przepisów ustawy zd. 18 stycznia 1996 r. o KULTURZE FIZYCZNEJ (Dz. U. nr 25 z 1996 roku, poz. 113) i wynikającymi z niej rozporządzeniami.
2. Szlaki turystyczne podlegają ochronie prawnej na podstawie ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – KODEKS WYKROCZEŃ (Dz. U. nr 12 z 1971 roku, poz. 114) którego art. 85 § 2 i § 3 stanowią, iż: „Karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny podlega, kto samowolnie niszczy, uszkodza, usuwa lub ustawia znak turystyczny”, a także: „W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 2 może orzec obowiązek zapłaty równowartości zniszczonego lub uszkodzonego przedmiotu, albo obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego”.
3. Oznakowania szlaków – tras rowerowych na drogach publicznych odbywa się za zgodą i wiedzą Ministerstwa Transportu i Gospodarki Morskiej, zgodnie z pismem Departamentu Ruchu Drogowego TD-4k-801-26/96 zd. 3 marca 1996 roku.

Ukierunkowanie ruchu turystycznego w projektach

FINANSOWANIE

<https://punktdlaprzyrody.lasy.gov.pl/znajdz-dofinsowanie/ocena-pomyslu-na-projekt/>

FEnIKS; FE PW; FE dla regionów

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ukierunkowanie ruchu turystycznego w projektach

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

Nazwa wnioskodawcy: _____

Tytuł wniosku: _____

Miejsce realizacji projektu: _____

I. **Analiza natężenia ruchu turystycznego i jego dynamiki w latach 2018-2022 w miejscach realizacji projektu (Opisać natężenie ruchu turystycznego i jego uwarunkowania - trasy / formy ruchu turystycznego - w planowanym miejscu realizacji przedsięwzięcia, we wskazanym okresie. Określić potencjalne trendy, oraz przedstawić prognozę na kolejne 5 lat 2024-2028):**

Treść:

II. **Lokalizacja oraz opis stanu gatunków lub siedlisk, zagrożonych antropopresją.**

Treść:

III. **Opis wpływu natężenia ruchu turystycznego i jego dynamiki na chronione siedliska lub gatunki (Opisać zaobserwowany wpływ istniejącego ruchu turystycznego na siedliska lub gatunki będące w obszarze oddziaływania turystyki, oraz przedstawić potencjalne oddziaływanie ruchu turystycznego na przedmioty ochrony, w przypadku nie podjęcia realizacji projektu).**

Treść:

- > Jak i gdzie składać wnioski
- > Beneficjenci
- > Wysokość dofinansowania
- > **Zasady naboru**
- > Koszty kwalifikowalne
- > Katalog wskaźników
- > Kryteria wyboru projektów
- > Dostępność
- > Wniosek w CST 2021
- > Pytania i odpowiedzi

Załącznik nr 15.
Analiza natężenia ruchu turystycznego i jego wpływu na siedliska i gatunki – wymagany.

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Ukierunkowanie ruchu turystycznego w projektach

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

IV. Analiza możliwych działań służących zmniejszeniu antropopresji
(Przedstawić warianty zmniejszenia antropopresji ze wskazaniem mocnych i słabych stron każdego z nich. W ramach analizy obowiązkowo uwzględnić wariant rezygnacji z prowadzenia szlaku w danym miejscu i kanalizacji ruchu turystycznego poprzez korzystanie z innych istniejących szlaków).

Treść:

V. Szczegółowe uzasadnienie wybranego wariantu działań służących zmniejszeniu antropopresji, w tym informacje nt. planowanych działań, lokalizacji i parametrów planowanych obiektów, ich funkcji w ograniczaniu niekorzystnych oddziaływań ze strony ruchu turystycznego na gatunki lub siedliska będące przedmiotem ochrony.

Treść:

- > Jak i gdzie składać wnioski
- > Beneficjenci
- > Wysokość dofinansowania
- > **Zasady naboru**
- > Koszty kwalifikowalne
- > Katalog wskaźników
- > Kryteria wyboru projektów
- > Dostępność
- > Wniosek w CST 2021
- > Pytania i odpowiedzi

Załącznik nr 15.
Analiza natężenia ruchu turystycznego i jego wpływu na siedliska i gatunki – wymagany.

Ukierunkowanie ruchu turystycznego w projektach

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

2.1 Cele projektu

Należy podać cele realizacji projektu zgodnie z metodą SMART.
Metoda SMART oznacza, że cele powinny stosować się do poniższych 5 kryteriów:
Specific – cele muszą być konkretne, powinna być możliwość łatwego określenia, że dany cel został zrealizowany,
Measurable – mierzalny, a więc taki, gdzie postęp bądź jego realizacja jest możliwy do pokazania na liczbach,
Assignable – możliwe do przypisania do kogoś,
Realistic – cel musi być realistyczny,
Time-bound – ograniczony czasowo - cel musi mieć termin realizacji.

Główny cel strategiczny:

Cele szczegółowe:

- > Jak i gdzie składać wnioski
- > Beneficjenci
- > Wysokość dofinansowania
- > Zasady naboru
- > Koszty kwalifikowalne
- > Katalog wskaźników
- > Kryteria wyboru projektów
- > Dostępność
- > Wniosek w CST 2021
- > Pytania i odpowiedzi

Załącznik nr 10.
Plan realizacji projektu —
wymagany

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

Załącznik nr 6 do Regulaminu

Dodatkowe warunki dotyczące kwalifikowalności w uzupełnieniu do Wytocznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027

- I. Wydatki muszą spełniać wymogi określone w [Wytocznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027](#).
- II. Wydatki muszą dotyczyć projektu realizowanego na terenie:
  - parku narodowego, lub
  - obszaru Natura 2000, lub
  - innej obszarowej formy ochrony przyrody pokrywającej się częściowo z obszarem Natura 2000, pod warunkiem zmniejszenia antropopresji na obszary Natura 2000.

Ukierunkowanie ruchu turystycznego w projektach

- Jeżeli projekt ma być realizowany na obszarze Natura 2000 – wymagana do wniosku jest zgoda RDOŚ (organ monitorujący stan ochrony przyrody i środowiska);
- Wniosek - Liczba wspartych form ochrony przyrody.

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Ukierunkowanie ruchu turystycznego w projektach

PRZYKŁADY PROJEKTÓW JAKIE OTRZYMAŁY FINANSOWANIE

- Budowa infrastruktury turystycznej w Parkach Krajobrazowych województwa zachodniopomorskiego w celu zmniejszenia antropopresji.
- „Blisko Przyrody” – wsparcie infrastruktury turystycznej w ramach nadbaryckiego systemu szlaków.
- Budowa ścieżki dydaktycznej „Czahary” w Poleskim Parku Narodowym.
- Ograniczanie presji turystycznej cennych przyrodniczo obszarach Wigierskiego Parku Narodowego.

Więcej informacji na stronie: <https://punktdlaprzyrody.lasy.gov.pl/>

Przykłady działań, które otrzymały finansowanie: <https://www.gov.pl/web/nfosigw/srodki-z-fepw-na-ukierunkowanie-ruchu-turystycznego-na-obszarach-cennych-przyrodniczo>

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Ukierunkowanie ruchu turystycznego w projektach

Czy są limity/ ograniczenia na finansowanie działań infrastrukturalnych?

Należy sprawdzić każdorazowo jak opisano w ogłoszeniu projektu. np. FENX.01.05.1 Ochrona in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych: minimalna i maksymalna wartość dofinansowania projektu w ramach naboru nie została określona.

Jakie procedury administracyjne obowiązują w przypadku takich inwestycji (zgłoszenia, pozwolenia, ocena oddziaływania na środowisko, analiza ruchu turystycznego, zgoda właścicieli gruntu)?

W zależności od typu jednostki wnioskującej i jej lokalizacji wymagane są odpowiednie zgody od właścicieli gruntów, zgłoszenia, pozwolenia np. z RDOŚ (rezerwat) oraz analiza ruchu turystycznego dla opisu celowości projektu.

Gdzie znajdę katalog działań finansowanych z UE w ramach ochrony czynnej?

Każdorazowo katalog działań w konkretnym projekcie jest dołączony do opisu konkursu.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

PRZEWODNIK

EUROPA

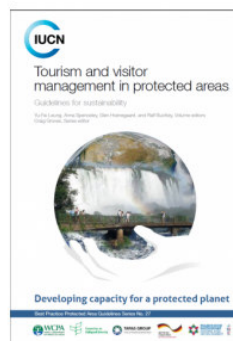
Tourism and visitor management in protected areas

Authors: Leung, Yu-Fai, Spenceley, Anna, Hvenegaard, Glen, Buckley, Ralf, Groves, Craig,

Year: 2018

Tourism and visitor management in protected areas

Complete Title: Tourism and visitor management in protected areas : guidelines for sustainability

IUCN Publication

Editor(s): Groves, Craig |

Author(s): Leung, Yu-Fai | Spenceley, Anna | Hvenegaard, Glen | Buckley, Ralf |

Publisher:

IUCN |

Organization(s): IUCN, Global Protected Areas Programme | IUCN World Commission on Protected Areas (WCPA) | IUCN World Commission on Protected Areas (WCPA), Tourism and Protected Areas Specialist Group (TAPAS Group) |

Abstract:

Protected areas are a key component of any global conservation strategy. Tourism provides a crucial and unique way of fostering visitors' connection with protected area values, making it a potentially positive force for conservation. Protected area tourism's economic benefits—which depend on beautiful natural areas, healthy wildlife

and nature, and authentic cultures—can also be a powerful argument for conservation. Tourism in protected areas is a major part of the global tourism industry—an industry whose scale and impacts are enormous. Such a high volume of visitors implies certain needs for fundamental infrastructure and requirements for employment and human services, all of which have ramifications for the economy, society, culture and the environment. These Guidelines provide guidance on key issues to help managers achieve sustainable tourism in protected areas.

Monographic Series: Best Practice Protected Area Guidelines Series |

Monographic Series no.: 27

Imprint: Gland, Switzerland : IUCN, 2018

Physical Description: xii, 120p. : ill., maps

Publication Year: 2018

Ukierunkowanie ruchu turystycznego w publikacjach

POLSKA

<https://scholar.google.com>

- Ludwik Mazurkiewicz, Artur Bosek: O wartości rekreacyjnej obszaru chronionego oraz metodzie jej pomiaru na przykładzie Kampinoskiego Parku Narodowego, Trybuna Leśnika, 2015
- Daniel Puciato, Tadeusz Grabiński: Ocena wybranych aspektów produktu turystycznego Opolszczyzny w świetle badań ruchu turystycznego, Trybuna Leśnika, 2015
- Iwona Połucha: Waloryzacja turystyczno–rekreacyjna szaty roślinnej wybranych obszarów Mazurskiego Parku Krajobrazowego II. Ocena przydatności grup zbiorowisk roślinnych pod względem możliwości wykorzystania do celów turystyki i rekreacji, Sylwan nr 9: 57–64, 2003

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Ukierunkowanie ruchu turystycznego

PODSUMOWANIE

Turystyka jest zrównoważona kiedy spełnione są następujące warunki: rozwój turystyki musi być właściwie zaplanowany oraz powinien uwzględniać konkretne uwarunkowania danego obszaru.

Rola ukierunkowania turystycznego w kontekście ochrony przyrody:

- ochrona ekosystemów,
- zachowanie bioróżnorodności,
- wzrost świadomości ekologicznej,
- minimalizowanie presji na zasoby naturalne,
- zrównoważony rozwój turystyki,
- zapobieganie turystyce masowej.

Obszary chronione są bardzo atrakcyjnym miejscem dla rosnącego zapotrzebowania na różne formy aktywności, do których zaliczana jest turystyka. Wyzwaniem dla zarządzających terenami chronionymi jest zapewnienie, aby odwiedzający mieli możliwość uczestniczenia w pożądanym aktywnościach i zajęciach, a jednocześnie byli świadomi i zachowywali te wartości, które stanowią o unikatowych walorach przyrodniczych odwiedzanego obszaru.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Fundusze Europejskie

przygotowała Anna Korzekwa

Dofinansowane przez
Unię Europejską

